

Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

Erzincan University Journal of Social Sciences Institute

2022-15(1)- E-ISSN-2148-9289

TEMEL SÖZ VARLIĞI VE DEYİMLER AÇISINDAN OKUMA KAVRAMI

Reading Concept In Terms Of Basic Vocabulary And Idioms

Nagihan ŞENYILDIZ

nagihan.senyildiz@gazi.edu.tr

ORCID: 0000-0001-5684-768X

*Atf/©: Şenyıldız, Nagihan. (2022). Temel Söz Varlığı ve Deyimler Açısından Okuma Kavramı
Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 15, Sayı 1, ss. 11-20*

*Citation/©: Şenyıldız, Nagihan. (2022). Reading Concept In Terms Of Basic Vocabulary And Idioms, Erzincan
University Journal of Social Sciences Institute, Year 15, Issue 1, pp. 11-20*

Makale Bilgisi / Article Information:

Makale Türü-Article Types : Araştırma-Research
Geliş Tarihi-Received Date : 25.01.2022
Kabul Tarihi-Accepted Date : 25.06.2022
Sayfa Numarası-Page Numbers: 11-20
Doi : 10.46790/erzisosbil.1062652

Notlar/Notes

Bu çalışma yazarın Prof. Dr. Gıyasettin AYTAAŞ danışmanlığında yaptığı doktora tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Yazar(lar), herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Turnitin/Ithenticate/İntihal ile İntihal Kontrolünden Geçmiştir

Screened for Plagiarism by Turnitin/Ithenticate/İntihal

Licensed by CC-BY-NC ile lisanslıdır

TEMEL SÖZ VARLIĞI VE DEYİMLER AÇISINDAN OKUMA KAVRAMI

Reading Concept In Terms Of Basic Vocabulary and Idioms

Nagihan ŞENYILDIZ

Öz:

Makalede, Peter Kühn'ün Der Grundwortschatz adlı eserinde belirttiği temel söz varlığı ölçütleri açısından okuma kavramı incelenmiştir. Böylece, okumanın Türkçede ve Türk kültüründe nasıl bir karşılık bulduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçların okuma kültürünün geliştirilmesinde yol gösterici olması hedeflenmiştir.

İçerik analizi yöntemi kullanılarak okuma kavramının temel söz varlığı unsurlarına uygunluğuna bakılmıştır. Ayrıca okumayla ilgili deyim ve atasözlerinin içerdiği anlamlar bakımından topluma nasıl etki edeceği de değerlendirilmiştir.

Çalışmamızda okuma kavramının Türkçenin en eski dönemlerinden beri dilimizin temel söz varlığında yaşadığı tespit edilmiştir. Okuma bir sözcüğün temel söz varlığından sayılabilmesi için taşıması gereken unsurlara uygundur.

Okumanın atasözlerimiz arasında anlamlı ölçüde yer edinmediği tespit edilirken deyimlerde çeşitli anlamlarda yer edindiği gözlenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Okuma, Temel Söz Varlığı, Deyim.

Abstract:

In the article, the concept of reading is examined in terms of basic vocabulary criteria that Peter Kühn stated in his work Der Grundwortschatz. Thus, it has been tried to determine how reading corresponds in Turkish and Turkish culture. It is aimed that the results obtained will guide the development of reading culture.

Using the content analysis method, the compatibility of the concept of reading with the basic vocabulary elements was examined. In addition, it has been evaluated how the idioms and proverbs about reading will affect the society in terms of their meanings.

In our study, it has been determined that the concept of reading has lived in the basic vocabulary of our language since the earliest periods of Turkish. Reading is suitable for the elements that a word must have in order to be counted as a basic vocabulary.

While it has been determined that reading does not take a significant place among our proverbs, it is observed that it takes place in idioms in various meanings.

Keywords: Reading, Basic Vocabulary, Idioms.

1. GİRİŞ

Dil belli bir sistem içerisinde insanlar arasında iletişimi sağlamaktadır. Bu iletişim kullanılan sözcüklerle oluşmaktadır. Anlatmada olduğu gibi anlamada da sözcük zenginliği iletişime önemli katkı sağlar. Sözcükler diller için büyük bir öneme sahiptir. Dilin zenginliği çoğu kez sahip olduğu sözcük sayısı ile ölçülür. Bir dilin söz varlığı denildiğinde ilk akla gelen sözcüklerdir. Sözcükler de tek anlama sahip olmayıp bağlama göre farklı anlamlar yüklenmektedirler. Türkçe sahip olduğu sözcüklere bağlam kapsamında türlü anlamlar vererek sözcüklerin karşıladığı anlamları zenginleştiren bir dildir. Sözcüklerin bu önemli görevine yardımcı olan kalıplaşmış sözler de kültürel bir zenginlik olarak dillerde yerini almıştır. Uzun yıllar geniş coğrafyalarda konuşulmuş olan Türkçe kalıplaşmış sözler bakımından zengin bir dildir. Sözcükler gibi kalıplaşmış sözler söz varlığında önemli bir yere sahiptir. Toplumun kültürü, coğrafyası, yaşam koşulları, dünya görüşü, maddi ve manevi değerleri söz varlığında bulunmaktadır. Bir dilin söz varlığı üzerine yapılacak incelenme o dilde yapılan arkeolojik kazıya benzer. Bulunan sözcüklerin her biri o dili konuşan toplumun yaşamını anlatan eserler gibidir. Sözcükler, toplumun kültürünü ve değerlerini tespit edebildiğimiz araçlardır.

Bir dilin çekirdek sözcükleri olan temel söz varlığı, yıllarca değişime uğramadan varlığını sürdürmektedir. İnsan hayatı için en önemli olan sözcükler söz varlığının çekirdeğini oluşturan temel söz varlığını oluşturmaktadır. Dilde en az değişen öğeler olduğu ileri sürülen temel söz varlığının 1000 yılda %19'unun değişip %81'inin yaşamını sürdürdüğü (Aksan, 2007:17) söylenmektedir. Geniş kesimler tarafından sürekli kullanımda olması sebebiyle temel söz varlığındaki değişim çok azdır. Temel söz varlığını belirlerken öncelikle, organ ve akrabalık adlarının, sayıların, günlük hayatta sıkça kullanılan isim ve fiiller ile onlarla ilişkisi olan kelimelerin, sıkça kullanılan deyimler, atasözleri ve iletişimde önemli bir yeri olan kalıplaşmış sözlerin ele alınması gerekmektedir (Barın, 2003:311). Toplumun alışkanlıklarını ve dünya görüşünü kullandıkları deyim ve atasözlerinden öğrenmekteyiz. Nesilden nesle gelen deyim ve atasözleri asırlar boyunca süregelmiştir. Temel söz varlığının yanında deyim ve atasözlerini incelemek toplumun tarih boyunca okumaya bakışını görmemizi sağlayacaktır. Temel söz varlığının belirlenmesi sayesinde eğitim sisteminde özellikle dil öğretiminde yer verilecek sözcükler tespit edilebilir. Bu sebeple dil araştırmalarında temel söz varlığını ortaya koyan çalışmalar yapılmaktadır.

2. TEMEL SÖZ VARLIĞI UNSURLARI

Dillerin sahip olduğu söz varlığı eğitim programları hazırlanırken değerlendirilmesi gereken önemli noktalardan biridir. Özellikle anadili ve yabancı dil öğretiminde temel söz varlığının tespiti eğitimde kullanılacak metinlerin oluşturulmasında büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Dildeki herhangi bir sözcüğün temel söz varlığında bulunup bulunmadığına baktığımızda Aksan'ın (2007) Peter Kühn'den aktardığı başlıca unsurlar şöyledir:

- Birinci derecede önemli kavramları yansıtmalıdır.
- Bileşik sözcükleri türetme değeri, yeni sözcükleri türetme gücü olmalıdır.
- Genel anlaşılabilirliği ve genel kullanılabilirliği (anlatımbilim bakımından yansızlığı) olmalıdır.
- Anlam aktarmaları ile kullanım alanını genişletme gücüyle anlamlarının sayısının çok ve sözcüğün konuşmadaki sıklığı fazla olmalıdır.
- Çeşitli deyimler arasında bu deyimlere temel olarak kullanılıyor olmalıdır.

Farklı dillerdeki temel söz varlığında yer alan sözcüklerin bir kısmı aynı kavramları karşılayan sözcüklerden oluşurken kültürel olarak farklılaşan noktalarda söz varlığında da farklılıklar görülebilir. Örneğin Türkiye zengin bitki örtüsü ve iklim çeşitliliği sebebiyle doğayı anlatan sözcükler bakımından çeşitliliğe sahiptir. Türkçede kullanılan yaklaşık yüz elli civarı yağmur adı ve yüz seksen civarı yağmurla ilgili sözcük tespit edilmişken (Develi, 2007:99) yağmurun çok az yağdığı bir coğrafyada bu konuda var olan sözcük sayısı kısıtlı kalacaktır. Dillerin ait oldukları toplulukların değerlerini

yansıtmasına dayanarak okuma sözcüğünün Türkçedeki yerini gözden geçireceğiz. Peter Kühn'ün ölçütlerine göre okumanın temel söz varlığımızdaki yerini ele alacağız.

2.1. Birinci Derecede Önemli Kavramları Yansıtması

Oku- fiili Türkçenin en eski dönemlerinden bugüne kadar Türk dilinin içinde bulunmaktadır. Bilge Kağan Yazıtı Doğu yüzü 28. satırda “çağırmaq” anlamında kullanılmıştır (Ergin, 2012:106; Ölmez, 2013:355; Tekin, 2014:159). Oku- fiilinin davet etmek, çağırmaq anlamı Eski Türkçeden günümüze kadar uzanan silsilede bu anlam hâlâ Anadolu ağızlarında görülmektedir (Kanar, 2017:627;). Örneğin Erzurum ağızında davetiyeye “okuntu” denmektedir (Gemalmaz, 1995). Bu anlamın kaynaklık etmesiyle düğüne çağıran kimseye okucu veya okuyucu (Doğan, 2014:132); düğüne çağırılanlar için yapılan özel ekmeğe okuluk, (Eyuboğlu, 502), genellikle erkek tarafının düğünümüze buyrun anlamında gönderdiği hediyeye de okuntu (Dinç, 2014:365; Püsküllüoğlu, 14:784), davetliye okulu (Çağbayır, 2017:4424) denmektedir.

Divanı Lügatit Türk'te okı- şekliyle yer alıp “Bu bitig ol kişini okıtgan= bu kitap insanı çok okutturur.” (Atalay, 2013:156) örneğinde kitap okumak anlamı açıkça görülmektedir. Divanı Lügatit Türk'te başka bir fiil kökü olan uk- sözcüğü karşımıza “anlamak” anlamında çıkmaktadır. Günümüzde okumanın anlamak olarak yaygın kullanılışı bu iki fiil kökünün bugün oku- fiilinde birleştiğini akla getirmektedir. Bugün ise “yazılı bir yerdeki simgelerin gözlerle görülüp çözümlenmesi” anlamıyla yaygın olarak kullanılmaktadır.

Temel söz varlığında yer alan kavramlar ait olduğu dili konuşanlar tarafından nelere öncelik verildiğini göstermektedir. Sıklıkla kullanılan bu sözcükler o toplumun hayatının hangi uğraşlar üzerine ilerlediği hakkında bilgi vermektedir. Özkan (2014:184), Türkiye Türkçesinin yazın diline ait fiillerin derlemi için yaptığı çalışmada bir kısmı antoloji niteliğinde eserlerden (öykü, tiyatro, gezi, deneme vb.) oluşan basılı eserleri; gazete metinleri ve ekleri ile süreli yayınları; çeşitli türlere (beslenme, bilgisayar bilimleri, biyoloji, davranış bilimleri, dilbilim, göstergebilim, efsane, eğitim bilimleri, ekoloji, enformasyon, estetik, evrim, felsefe, fıkra, fizik, geometri, hukuk gibi) ait basılı eserleri analiz etmiştir. Çalışmasında oku- fiilini Türkçede sıklıkla kullanılan ilk elli eylem içerisinde tespit etmiştir. Okumayı dilimizde yaşatmamız okumaya önem verildiğinin bir göstergesidir. Çünkü sıklıkla insan hayatında yer alan eylemler temel söz varlığında bulunmaktadır. Bir sözcüğün dilde sıkça geçmesi toplumda o sözcüğün işaret ettiği fikirlere doğru bir yönelmeye sebep olmaktadır. Gözün gördüğüne, kulağın duyduğuna beyin alışmaktadır.

Dil, düşünceyi oluşturma, geliştirme ve somuta dönüştürme işleminde etkin bir role sahiptir. Dili zenginleştiren çok önemli hususlardan biri de sözcük bilgisidir. Gerek sözcüğün farklı sözcükleri bilmek gerekse sözcüklerin farklı anlamlarına hâkim olmak düşünceyi geliştirir, anlama ve anlatma yeteneğini artırır. Kişi bildiği sözcükleri kullanarak düşünce ve hayal dünyasını o sözcükler etrafında oluşturur. Öyle sözcükler vardır ki karşıladığı kavram dünyası sebebiyle kişiye yeni bakış açıları, düşünce tarzları kazandırır. On dokuzuncu yüzyılın başlarında Amerikalı budunbilimci E. Sapir, bir toplumun kabul ettiği sözde gerçekler dünyasının, bu dilsel toplulukta yaşayan insanların haberi olmaksızın yine o dilsel topluluğun dil alışkanlıkları üzerine kurulduğunu (Kıran ve Kıran, 2013:319) ileri sürmüştür. Toplulukların dili, düşüncesine yön vermektedir. Ortak dil insanları birleştirmek ve ulusal kimliği oluşturmada en etkili yöntemlerden biridir. Dilin ortak kimliğin oluşmasında üyelerinin sahip olduğu geleneği taşıyarak grup üyelerini benzeştirmesi yatmaktadır (Orhan, 2012:22). Dilin içinde tespit edilen sözcüklerin o dilde kullanılma sıklığı veya anlam alanı sayesinde toplumun düşünce dünyasına ışık tutabilmekteyiz.

Canlı olan her şey gibi dil de çevresine uyum sağlayarak yaşayacak donanımına sahiptir. Nasıl insanlar yaşadıkları çevrenin kültürel, sosyal, fiziksel ve psikolojik özelliklerini yansıtıyorsa dil de içinde bulunduğu atmosferin karakteristik özelliklerini yansıtılmaktadır. Dilde yaşayan sözcükler, toplumsal anlayış, kültürel birikim sayesinde türlü bireysel farklılıklara rağmen ağırlıkta olan toplum olma benzerliği sayesinde sosyal düzene erişmektedir. Toplumu bir arada, huzur içinde tutmada sözcüklerin yönlendirici gücü etkilidir. İnsanoğlu sosyalleşme eğilimi ve ihtiyacıyla yaşamaktadır. Bu ihtiyaç sayesinde iletişim ortamlarında bulunan insan hangi ortamda bulunursa onun izini taşımaktadır. Eğitim

ortamına uyarladığımızda kazandırılmak istenen sözcüklerin öğrencinin hayatındaki önem düzeyine ve yaş özelliklerine uygunluğuna bakılmalıdır. Öğrenciye kazandırılmak istenen sözcük hayat boyu kullanacağı, anlamasına ve anlatımına katkı sunan işlevsellikte olması öncelikli olmalıdır. Anadilde canlı olarak yaşayan sözcükler seçilmelidir. Öğrencinin düşüncesini geliştirmesini sağlayan içinde bulunduğu gelişimsel döneme uygun olan sözcükler öğrencinin dilini geliştirecektir. Böylelikle yeni sözcükler öğrenciye yeni düşünce dünyaları açacaktır.

2.2.Sözcüğün Türetme Değeri

Bir kavramın şekil bakımından kullanıldığı dile uygunluğuna bakılmaktadır ancak şekil uygunluğunun dışında sözcüğün anlamı da önemlidir. Yeni sözcükler türetme gücü ve yeni anlamlar yükleme gücü de incelenmektedir. Sözcüklerin yazılı ve sözlü dilde kullanılmaya başlanması, farklı alanlarda ve zamanlarda veya farklı yaş gruplarında, farklı sosyal gruplar da kullanımı ve kullanım sıklığı sözcüğün dilde yer edilmesi bakımından birer ölçüttür. Yazılı dildeki sözcüklerin tespiti sözlü dile göre daha kolaydır. Sözlü dilin yaşayan dil olması, herkes tarafından kullanılıyor olması, sözlü edebiyat ürünlerinin zenginliği sebebiyle sözlü dilin sınırları çizilememektedir.

Temel söz varlığında yer edinmiş sözcüklerin yeni ögeler, sözcükler ve bileşik sözcükler türettiği görülmektedir. Temel söz varlığı için sözcüğün türetme değeri, bir kök üzerinde büyüerek dallanan ağaca benzemektedir. Her dil kendi yapısal özellikleri çerçevesinde sözcükler üretmektedir. Türkçe Altay dil ailesinden olup sondan eklemeli bir dildir. Bu eklerle isim ve fiil köklerinden ve gövdelerinden yeni sözcükler üretilmektedir. Ayrıca bu ekler yeni oluşan sözcüğünün söz diziminde kullanımını düzenlemeye katkı sağlamaktadır. Eklerin yapısı sözcük üretiminde kolaylık sağladığı gibi sözcüklerin algılanmasında da kolaylık sağlamaktadır. Yeni karşılaştıran kavramlar bu ekler sayesinde anlamlandırılmaktadır. Ekler Türkçede yeni sözcüğün üretilmesinde tek başına ve en önemli rolü üstlenmektedir. Belirli doğal dizim kurallarına tabi olan ekler, bu sıralamadaki herhangi değişiklikte sözcüğün anlamında değişiklikler meydana getirebilmektedir. Sözcüğün oluşumundaki bu düzen kök + yapım eki + çekim eki sırasıyla oluşmaktadır. Yazıldığı gibi okunmasıyla görme-ışitme eşgüdümlü okunan yapıdadır. İnsan beynin algılama sürecinde sözcüğü meydana getiren unsurları ayrı ayrı algılamasına paralel olarak Türkçe doğal nitelikli bilişsel bir zemin oluşturmaktadır (Onan, 2009:8). Bu özellik ve anlamı ve anlatım açısından Türkçeye avantaj sağlamaktadır. Dilin anlatma gücüne söz varlığının zenginliği büyük etki etmektedir. Düşünceye yön verme kabiliyeti o dilin kullanıcılarının dünyaya bakışını etkilemektedir.

Sözcüğün türetme değeri kapsamında Türkçede yeni anlam oluşturma vasfına sahip olan grup yapım ekleridir. Sözcüklerin kök veya gövdelerine gelen bu ekler yeni sözcükler oluşturarak yeni sözcükler türetirler. Bu yeni anlam türediği kök ya da gövdenin anlamına çoğunlukla yakın anlam, bazen de uzak anlam taşımaktadır. Yapım ekleri fiil köküne gelerek o fiilden yeni bir fiil üretebildiği gibi fiilden isim de yapabilmektedir. Bir isme gelen yapım ekleri ise isimden fiil yapabilmekte veya isimden yeni bir isim yapabilmektedir. Bu noktada ayırt edici özellik eklerdir. Yeni oluşacak sözcüğünün isim veya fiil olması konusunda yetki ektedir. Ekler görevlerine göre fiilden fiil yapım ekleri, fiilden isim yapım ekleri, isimden fiil yapım ekleri, isimden isim yapım ekleri olarak sınıflandırılmıştır. Her ekin görevi bellidir. Sözcüklerin türünde değişim gerçekleştirme durumu belli olduğu gibi manaya da ne tür bir katkı sağlayacağı bilinmektedir. Oku- fiil kökünden yeni fiiller veya isimler türetilmesiyle birçok sözcük dilimizde yerini almıştır. Fiilden fiil yapım ekleri ile okut-, okullaşma-, okuma- sözcükleri türemiştir. Fiilden isim yapım ekleri ile de okur, okuma, okul, okuyucu, okuryazarlık, okutman, okunaksız gibi de isimler türemiştir. Oku- sözcüğünün uzun yıllar ve sık kullanımıyla çok benzer anlamlara yakın sözcüklerin türetildiğini görmekteyiz. Okur, okuyucu, okuyan, okuryazar gibi birbirine yakın birçok sözcük türemiştir. Oku- kökünden türeyen (Balyemez; Eyuboğlu, 502; Nişanyan) okul sözcüğünden dahi birçok yeni kavram oluşmuştur: okul öncesi, okul sonrası, etkin okul, okulu asmak, okuldan ayrılmak, okuldan atılmak, okuldaş, okul kaçağı, okullar arası, okul kooperatifi, özel okul, kardeş okul, ilkokul, ortaokul, karma okul, yüksekokul, anaokulu, halk okulu, harp okulu, hayat okulu, yaz okulu, yatılı bölge okulu gibi. Yine oku- kökünden türetilen okuyup üfleme, okumuş, okunaklı, okuyup üfleme, okumuş, okumuşluk, okunaklı, okuntu, okunulmak, okutturmak, okullaşma, okullu, okulu olmak, okunuş, okuryazarlık, okutulmak, okumayı sökmek, okuma saati, okuma bayramı, okuma yitimi,

optik okuyucu, sesli okuma, sessiz okuma, dikiş okuması, okuyucu, okuyuş diyoruz atabileceğimiz birçok örneğinin oluşu da oku- sözcüğünün Türkçedeki köklü varlığına işarettir.

Yeni sözcük türetirken kelime diriltme veya derleme yöntemi de kullanıldığı gibi yabancı kelimelerin hedef dile uyarlanarak alınması da söz konusu olabilir. Birleştirme veya kelime grubu yapmak da yeni sözcük oluşturmak için kullanılabilir. Öyle ki Türkçede başlıca sözcük türetme de birleşik sözcük yapmak, örnekseme, ses değişimi yöntemleri kullanılmaktadır. Örneksemede kaynak konumunda olan bir kavramın hedef konumdaki yeni bir kavramla ilişkilendirilmesidir. Dilde yer edinmiş kurallı yapıların örnek alınarak yeni kavramların bu kurallara uygun olması amacı taşır. Örnekseme süreci dil bilgisel veya sözlüksel örneklere uygun yeni örnekler yaratılmasına, birimler arasındaki bağlantılar aracılığıyla yeni biçimler oluşturulmasına, kimi ötelere ilişki kurdukları başka öğeleri benzeyerek değişmesini gerçekleştirir (Vardar, 2007:155). Bu sayede oluşan kavramlara bir referans sağlanmış olur.

2.3. Genel Anlaşılabilirliği ve Genel Kullanılabilirliği

Eserlerde kullanılan sözcükler sayesinde toplumun kültürel özellikleri ve tarihi zenginliklerine ulaşılır. Temel söz varlığı toplumun her kesimi için hayatî olan sözcükleri kapsadığından toplumların temel söz varlığı birbiriyle benzerdir. Kùltürler arası farklılıklar sebebiyle de farklılaşan sözcükler mevcuttur. Böylece kavram ile ilgili sözcüklerin çokluğuna bakılarak O dilin kültürü hakkında bilgi edinmek mümkündür. Tarihsel dönem içinde var olmuş sözcükler, bu sözcüklerin kullanım sıklığı, doğuşu, kullanılmama dönemi veya sebeplerine bakmak geçmiş ve günümüz hakkında bilgiler verir. Aynı zamanda bir insanın konuştukları sayesinde onun hakkında tahminde bulunmak mümkündür. Bununla beraber temel söz varlığında bulunan sözcüklerin genelliği sebebiyle bu sözcükler toplumun her ferdi tarafından kullanılır. Herhangi bir grubu, sınıfı, dönemi olmayışı yönüyle kullanıcılarından izler taşımaz.

Temel söz vardığında sözcükler yansız olarak bulunmaktadırlar. Temel söz varlığı ölçütlerinden biri de sözcüğün dilin anlatım araç ve olanakları içinde söz söyleyenin niteliğini ortaya koyan bölgesel, yaşa ilişkin, toplumsal ya da meslekle ilgili belirtilere karşı yansız oluşu, genel anlaşılabilirliği, genel kullanılabilirliğidir. Yansızlıkta öne çıkan ölçütlerden biri erillik ya da dişlilik belirten bir cinse tabi olmamasıdır. Bazı dillerde erillik ve dişlilik vardır. Dil bilgisel cinsiyet açısından cinsiyetsiz dillerin yanında örneğin Fransızca gibi eril ve dişil olarak iki cinsiyetli veya Almanca gibi eril, dişil ve nötr olarak üç cinsiyetli diller olduğu gibi Afrika ve Avusturalya'da görülen dört veya daha fazla dil bilgisel cinsiyeti içeren diller vardır. Bu sınıflama cansızlar, eşyalar, meslekler, organizmalar, vasıflar, yönler varlıklara kadar yayılmıştır. Zamir ve fiillerin de cinsiyete göre şekillendiği dahi görülmektedir. Türkçe cinsiyet kategorisi bulunmayan dillerdendir. Çoğunlukla eklerle yapılan bu cinsiyet ayrımı Türkçe kökenli sözcüklerde görülmez. Oku- sözcüğünün yansız oluşu yine temel söz varlığında bulunmasına uygundur.

2.4. Anlam Aktarmaları ve Sıklık

Bir sözcüğün anlam aktarmaları ile kullanım alanını genişletme gücü, yani yeni anlamlar üstlenerek anlamlarının sayısını çoğaltan sözcüğün konuşmalardaki sıklığının artması temel söz varlığı ölçütlerinden biri olarak görülmektedir. Dil toplumun kullanımıyla şekil aldığından toplumda yaşanan değişiklikler dile yansımaktadır. Bu değişiklikler sözcüklerde yok oluşlara, anlam değişikliklerine, anlam genişlemelerine ve yeni sözcüklerin oluşmasına sebep olmaktadır. Burada konu edilen anlam aktarmalarıyla ilgili olarak okuma sözcüğünün kullanım alanının zamanla genişlediği görülmektedir.

Okuma ilk olarak bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümleme anlamıyla kullanılsa da bunun dışında içerdiği anlamlarla kullanım alanını genişletmiştir. Öğrenim görme anlamına da gelen okuma çoğunlukla okul gibi bir eğitim ortamında öğrenim veren birinin yanında bir konuyu öğrenme de okuma sözcüğüyle sıkça ifade edilir. "Okumayınca çalışma hayatına erken başladı." denildiğinde okul daha devam ettiği hâlde onun okula gitmek yerine işe başlamayı seçtiği anlaşılır. Sesli olarak söyleme, şiiri sesli okuma, gizli olan bir şeyin anlamını çözme ya da bazı belirtilere dayanarak gizli bir duyguyu anlama anlamlarında kullanıldığı gibi bir hastalığı iyi etme veya bir derde derman olacağı iddiasıyla okuyup üfleme gibi değişik anlamlarda kullanılır. En eski anlamlarından biri olan

davet etme, çağırma anlamı şimdilerde daha çok halk ağzında varlığını sürdürmektedir. Anlama, değerlendirme gibi anlamlarından çok farklı olarak sövme, küfretme anlamlarını da barındırmasıyla oldukça geniş bir kullanım alanı bulunmaktadır.

Bir sözcüğün anlamlarının sayısı ne denli çoksa sözcüğün konuşmadaki sıklığının o ölçüde fazla olduğu da dile getirilmektedir. Kullanım alanının geniş olmasının dışında kullanım sıklığı da sözcüklerin temel söz varlığından sayılması için önemli bir ölçüttür. Dil öğretimin temelinde yer alan söz varlığı diğer disiplinler için de sağlam bir temel oluşturmaktadır. OECD'nin Uluslararası Öğrenci Performansı Değerlendirme Raporu olan PISA 2018'e göre on beş yaşındaki öğrencilerimiz kendi ana dillerinde yazılmış bir metni okuyup anlama konusunda yetmiş dokuz ülke arasında kırkıncı sırada, otuz yedi OECD ülkesi arasında ise otuz birinci sırada yer almıştır.

Kişinin sahip olduğu sözcük hazinesi okuma anlama yeteneğine önemli katkı sağlamaktadır. Öğrenciler çevreleri sayesinde duyduğu sözcüklerin bir kısmını kendi söz varlığına katarken bunların bir kısmını sadece anlamada, bir kısmını ise hem anlamada hem anlatmada kullanmaktadır. Ancak bütün disiplinlerdeki başarıya etki eden söz varlığı oluşturma gibi sağlam bir iş, tesadüflere bırakılamayacak önemdedir. Öğrenciler için sözcük kazandırma çalışmaları daha ilkokuldan sistemli bir şekilde titizlikle sağlanmalıdır. Öğrenciye kazandırmak istenen sözcükler tespit edilerek öğretim ortamında yer almalıdır. Sıklık çalışmaları burada öğrencilerin ihtiyaçlarına ve yaş özelliklerine göre sözcük tespitinde büyük kolaylık sağlamaktadır. 1898 yılında Almanya'da Friedrich Wilhelm Kaeding'le başlayan Batı'da gördüğümüz sıklık çalışmaları ülkemizde 1936 yılında ilk örneğini vermiştir. Ülkemiz dışında yapılan söz varlığı araştırmaları seviyelendirilmiş ve dar örneklemlilerle çalışmalar olmaları açısından önemliken ülkemizdeki çalışmalar yeterli olmamakla birlikte daha çok tespit amacıyla yapılmıştır (Baş ve Karadağ, 2012, 81). Ülkemizde hedef kitleye göre temel sözcük listelerinin hazırlanmaması sebebiyle ders kitaplarında öğrencilere aktif olarak kazandırılması gereken sözcükler ile anlamı bilinmeyen sözcükler birbirinden ayrılmamıştır (Kurudayıoğlu, 2005:174).

Gerek sözlü ve yazılı anlatımda kullanılan sözcüklerin farklılığı gerek sözlü anlatımdaki sözcükleri tespit etmenin zorluğu gerekse yapılan araştırmalarda yaş veya sınıf seviyelerine göre öğrencilerin kullandıkları sözcük sayılarının farklı tespit edilmesi sebebiyle sözcük ve sıklık araştırmaları istenilen düzeyde ilerleyememiştir.

2.5. Deyimler

Anlatım gücünü arttıran ifadeler bakımından Türkçe zengin dillerden biridir. Bu ifadeler arasında atasözleri ve deyimler yıllar boyunca oluşan kültürel mirasın taşıyıcılarından olmuştur. Ancak öğüt vermeyi, yol göstermeyi amaçlayan atasözlerimizin ve bir bakıma milletin düşünce dünyasını yansıtan deyimlerimizin arasında Cemiloğlu (2015:166-167) okuma sözcüğünün kullanıldığı tek bir örneğin bulunmadığını söylemektedir. TDK'nin söz varlığına bakıldığında herhangi bir örneği bulunamamıştır. Cemiloğlu bunu, bizim kültürümüzün çoğunlukla sözlü iletişime dayanmasına, konuşma ve dinleme becerilerinin daha çok kullanılıyor olmasına bağlamaktadır. Yaşanan kültür her geçen gün yeni atasözlerini ve özellikle deyimleri hayatımıza yerleştirmeye devam etmektedir. Okumaya her geçen gün daha çok önem verilirken karşılaştığımız bu sonuç bizi okuma sözcüğünün deyimlerde nasıl geçtiğine bakmaya sevk etmiştir.

Bir sözcüğün temel söz varlığından sayılması için gereken unsurlara; onun çeşitli deyimler arasında ve bu deyimlere temel olarak kullanılması (Aksan, 2007:19) gösterilmektedir. Türkçe söz varlığında oku-fiil kökünden türemiş sözcüklerin yer aldığı deyimler bulunmaktadır. Bu yanı sıra da oku- sözcüğü Kühn'ün derlediği unsurlara uymaktadır. Deyimlerin bazıları toplumun yaşayışlarını, inanışlarını ve hayata bakış açılarını yansıttığı gibi bazıları da yaşanmış olaylara dayanmaktadır. Gerçek anlamından az çok farklı anlam taşıyan bu söz toplulukları okumaya yüklenen anlamlar bakımından analiz edeceğiz.

Oku- fiilinin geçtiği deyimlere bakıldığında anlamak ve bilmek anlamı zemininden doğmuş olan "düşüncesini okumak, yüzünden okumak, mektubu dışından okumak, kalbini okumak, ciğerini okumak, içini okumak, tersinden okumak" deyimlerinde bazı olumsuz durumların tespiti ve izahı göze çarpmaktadır. Okumak bilmez gözü defterdarlıkta (Emir, 1972:167); okumada âlim, gezmede seyyâh (Akyalçın, 2012:416) deyimlerinde yine olumsuz bir durum anlatılsa da okuma değerli bir eylem olarak

ifade edilmektedir. Söylemek, konuşmak ve çağırmak gerçek anlamlarından doğan “adı bile okunmamak, esamesi okunmamak, bela okumak, defter okumak, lanet okumak, hariçten gazel okumak, katakulli okumak, maval okumak, meydan okumak, (birinin) künyesini okumak, yave okumak” gibi daha çok olumsuz hâllerin ifadesinde kullanılan deyimler de bulunmaktadır. Bunların dışında “canına okumak, canına ezan okumak, çarkına okumak, bela okumak, (bir şeye) Fatıha okumak, tozdan dumandan ferman okunmamak” gibi deyimlerde şiddet ve yine olumsuz hâllerin ifadeleri görülmektedir.

Oku- fiilinin bulunduğu atasözlerine bakıldığında yine bunların da çok fazla olmadığını söyleyebiliriz. Oysa toplumun ortak düşünce ve yaklaşımını görebildiğimiz atasözleri toplum tarafından benimsendiğinden okumaya dair daha çok içerik bulunması beklenmektedir. “Benim oğlum bina okur, döner döner yine okur.” ve “Çok okuyan bilmez, çok gezen bilir.” gibi okumanın önemini dile getirmekten uzak atasözleri bulunduğu gibi “Düğünü okuyucu boklar.” gibi okuyucunun da çok iyi anlamlarda kullanılmayıp anılmadığı bir atasözü mevcuttur. Buradaki okuyucu aslında düğüne çağıran anlamındadır. Bu sözcük de çağırmak anlamındaki oku- fiilinden türetilmiştir. Bahsi geçen bu atasözlerinin dışında da okumaya ve okuyucuya dair atasözü bulunmamaktadır. Türk Dil Kurumu atasözünü halka mal olmuş söz diye tanımlarken Nazım Hikmet’in “Her atasözü yerleşmiş bir itiyadın, bir âdetin, bir huyun söz biçimine girmesi, böylelikle perçinleşmesi demektir.” sözünü de örnek göstermektedir. Bu söz; okumanın yerleştiği bir atasözümüzün olmamasının, halkımızda yerleşmiş bir okuma huyunun olup olmamasıyla ilgisini akla getirmektedir. Öğüt vermeyi, yol göstermeyi hedefleyen atasözlerinin yüzyılların tecrübesiyle ortaya çıktığı düşünüldüğünde sözlü kültürün etkisinin uzun yıllar devam ettiği görülmektedir. Okumayla ilgili var olan deyim ve atasözleri olumsuz durumlarda daha çok kullanıldığından okumaya karşı olumlu bakış oluşturmada yetersiz kalmaktadır.

3. SONUÇ

Türkçe için sözlü kültür temeline dayandığı dile getirilmektedir. Bununla beraber yazılı kültürün temel ögesi olan okuma ile ilgili yapılan bu çalışmada okuma kavramının Türkçenin en eski dönemlerinden beri dilimizin temel söz varlığında yaşadığı görülmüştür. Yazının okumak için olduğunu dile getiren Demir (2005, 97) yazı yazmada dünyaya önder olan Türk milletinin tarih boyunca okumada da önder olduğunu, aydını ve köylüsüyle okumayı ihmal etmediğini söylerken köy odalarında okunan cönkler, Hz. Ali Cenkeri, Battal-name, Saltuk-namelerle halkın okuma alışkanlığını örneklemiştir.

Okuma sözcüğü birinci derecede önemli kavramları yansıtarak Türkçede geniş kullanım alanıyla hayata yerleşmiş durumdadır. Oku- kökünden yeni sözcükler türediği ve aynı kökten türeyen okuma, okur, okul gibi sözcüklerden bileşik sözcükler meydana geldiği görülmüştür. Genel anlaşılabilirlik ve kullanılabilirlik bakımından da herhangi bir yanlı anlam barındırmaması yönüyle de temel söz varlığındaki yerini korumaktadır. Türkçenin ilk yazılı eserlerinde gördüğümüz okuma sözcüğü zamanla yaşanan anlam aktarmalarından etkilenerek anlam alanını genişletmiş bu da kullanım sıklığının artmasını sağlamıştır. Yapılarında farklılıklar olmasına rağmen kültür taşıyıcılığında benzer görevleriyle atasözü ve deyimlere bakılmıştır. Sözcüğün deyimlerde edindiği yer temel söz varlığında önemli olmakla beraber deyimlerde okuma sözcüğü yaygın bir biçimde yaşamaktadır. Çeşitli deyimlere temel olarak kullanılması bakımından incelendiğinde okuma sözcüğünün isim hâliyle deyimlerde bulunmadığı ancak oku- fiiliyle oluşturulan deyimlerin sayıca çokluğu ve kullanım yaygınlığı temel söz varlığı için yapılan değerlendirmelere uygun görülmektedir. Çalışmamızda okuma bir sözcüğün temel söz varlığından sayılabilmesi için taşınması gereken unsurun hepsini taşımaktadır.

Bu çalışmada toplum hayatında birinci dereceden önem verilen sözcüklerin oluşturduğu temel söz varlığına bakılmıştır. Genellikle sözcüklerin kullanım sıklığına bakılarak yapılan temel söz varlığı çalışmaları yazılı metinler üzerinden yürütülmektedir. Bu çalışma onlardan farklı olarak derlenerek bir araya getirilen temel söz varlığı unsurlarına uygunluk bakılmıştır. Türkçe temel söz varlığında okuma sözcüğünün olması dilde bu sözcüğün yaygın olarak yaşatıldığını ve toplum tarafından okumaya önem verildiğini göstermektedir. Deyimlerde ise okumanın sadece olup olmadığına bakılmakla yetinilmemiş hangi ifadelerin anlatımında yer aldığı da incelenmiştir. Anlam genişlemesiyle barındırdığı anlamlar sebebiyle oku-, deyimlerde çeşitli anlamlarla yer almaktadır. Okuma sözcüğünün geçtiği bir kısım deyim olumsuz durumlarda kullanılmaktadır. Bir kısım deyim ise küfretme anlamıyla öne çıkmaktadır.

Toplumun en önemli çekirdek sözcüklerinden oluşan temel söz varlığı açısından Almancada bulunmayan okuma (Kanatlı, 2013:740) Türkçeninde bulunurken, tersine PISA okuma becerileri alanında gerçekleştirilen değerlendirmelerde Almanya ortalama üstünde puan almakta Türkiye OECD ortalamasının gerisinde kalmaktadır. Sözcük olarak kültürümüzde yaşayan okumayı eylem olarak da yaşantımıza yerleştirmeliyiz. Okumanın bizim için köklü ve vazgeçilmez bir kavram olduğunu yalnız dil içinde yapılan incelemelerle göstermek yeterli değildir. PISA gibi uluslararası ölçüm sonuçlarında da okumaya verilen önemi göstermek gerekmektedir. Temel söz varlığında bulunmasının yanında atasözlerinde bulunmayan, deyimlerin bir kısmında da olumsuz ifadeleri çağrıştıran okuma kavramı, Türkçe için önem arz eden çeşitli kaynaklardan incelenerek sözcüklerin toplum üzerindeki etkisi bakımından değerlendirilebilir. Okuma sözcüğünü okuma alışkanlığı ve becerisini geliştirmesi için daha olumlu mesajlar içeren metinlerde verilmeye çalışılmalıdır.

Okumanın kavramsal alanına bakılarak okuma alışkanlıklarını etki edecek olumsuz veya eksik anlatımların önüne geçmek gerekmektedir. Okuma kavramının ve okumadan türetilmiş kavramların ortaya konulması ana dil öğretiminde veya yabancılarla Türkçe öğretiminde seçilecek metinlere dikkat edilmesini sağlayacaktır. Araştırmalar doğal olarak göstermiştir ki düzenli kitap okuyanlar ve başarı hedef yönelimli kişiler okumaya karşı olumlu tutum geliştirmiştir (Bağcı, 2010: 2029; Özbay vd., 2008: 132; Ürün Karahan, 2016:792). Okumaya olumlu bakış açısı kazandırmanın bir yolu kitap okuma alışkanlığı kazandırmaktır.

Küreselleşen dünyada dijital gelişmelere paralel okuma ile ilgili kavramların çeşitlendiği görülmektedir. Yeni okuma türlerini karşılayacak kavramlar oluştururken Türkçenin yapısına uygun yeni sözcüklerin kullanımı Türkçenin etkin kullanımını ve dil başarısını artıracaktır.

Okuma, yazılı bir metnin seslendirilmesi olarak yaygın şekilde bilinse de bu anlamının dışında farklı anlamlara da sahiptir. Gençlerin teknolojinin değişiminden öncelikli olarak etkilenmesiyle bu değişimden okuma teknikleri ve kültürleri de etkilenmiştir. Ekran kuşağı gençleri olarak adlandırılan yeni nesil okumalarının büyük bölümünü cep telefonu, tablet ve bilgisayar gibi teknolojik araç gereçler aracılığıyla ekrandan yapmakta ve ders materyallerinin büyük bölümünü bu araç gereçlerde kaydederek saklamaktadırlar (Asutay vd., 2015). Özellikle hipermetinlerin yükselişiyle okumanın yazı dilinin tekelinde olmadığı, görsel okumanın çeşitlerinin de son dönemde artış gösterdiği görülmektedir. Yeni okuma kavramları arasında sınırların çizilmediği, yeni okuma türlerinin adlarının ve sınırlarının tam olarak neler olduğu belli olmadığı görülmüştür.

Okuma sözcüğünü olumlu çağrışımlarla ortak dilin kullanımına katmak için yeni dünyada okumanın ve yeni okuma türlerinin adları net olarak belirlenmelidir. Dijital okuma ve görsel okumanın kapsamına giren türlü okuma kavramları hakkında öğrencilerin ne kadar bilgi sahibi olduğuna dair araştırma yapılmalıdır. Gelişmiş birçok ülkeye uygulama olarak konulmuş olan teknoloji tabanlı okumalara öğrencilerin ne kadar hazır olduğumuzun tespiti için araştırmalara ve nelere ihtiyacımız olduğunun tespitine yönelik araştırmalara ihtiyaç vardır.

Türkçenin temel söz varlığında daima bulunmuş olan okuma kavramının kültürümüzdeki yerini koruması için değişen okuma eğilimlerinden geri kalmamalı, yeni okuma tekniklerini sınıflarımızda uygulamaya koymalıyız.

REFERENCES/KAYNAKÇA

- AKSAN, D. (2007). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, TDK Yayınları, Ankara.
- AKYALÇIN, N. (2012). Türkçemizin Anlamsal Zenginlikleri Deyimlerimiz, Eğiten Kitap, Ankara.
- ASUTAY H., ATİK O., DEMİR M., GÖÇERLER H. ve ÖĞRETMEN S. (2015). “Değişen Gençlik Kültürleri ile Ortaya Çıkan Yeni Okuma Türleri”, Yedinci Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresinde Sunulmuş Bildiri, Muğla.
- ATALAY, B. (çev.) (2013), Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi, TDK Yayınları, Ankara.
- BAĞCI, H. (2010). “İlköğretim II: Kademe Öğrencilerinin Okumaya Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi”, E-Journal of New World Sciences Academy, 5(4).
- BALYEMEZ, S. (2017). “Okul Kelimesi Ekolden mi Geliyor?”, SDÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 40.
- BARIN, E. (2003). “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Temel Söz Varlığının Önemi”, TÜBAR-XIII.
- BAŞ, B. ve KARADAĞ, Ö. (2012, Kış). “Söz Varlığı Üzerine Yurt Dışında ve Türkiye’de Yapılan Temel Araştırmalar”, Millî Eğitim.
- ÇAĞBAYIR, Y. (2017). Ötüken Türkçe Sözlük, Ötüken Yay., İstanbul.
- DEMİR, N. (2005). “Türkiye’de Okuma ve Yazmanın Kısa Tarihi”, Türk Yurdu.
- DEVELİ, H. (2017). “Türkçede Yağmur Adları Üzerine”, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi.
- DİNÇ, A. (2014). Türkçenin Kayıp Kelimeleri, Litera Yayıncılık, İstanbul.
- DOĞAN, D. M. (2014). Doğan Büyük Sözlük, Yazar Yayınları, Ankara.
- EMİR, S. (1972). Örnekleriyle Açıklamalı Deyimler Sözlüğü, Emir Yayınları, İstanbul.
- ERGİN, M. (2012). Orhun Abideleri, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
- EYUBOĞLU, İ. Z. (2004). Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü.
- GEMALMAZ, E.(1995). Erzurum İli Ağızları, TDK Yayınları, Ankara.
- KANATLI, F. (2013). “Temel Söz Varlığı Bağlamında Türkçe ve Almancada En Sık Kullanılan Elli Eylemin Söz- Eylem Kuramı Çerçevesinde Dil-Yapısal ve Kültürel Açidan Karşılaştırılması”, Turkish Studies.
- KANAR, M. (2017). Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Derin Yayınları, İstanbul.
- KIRAN, Z. ve EZİNEL KIRAN, A. (2013). Dilbilime Giriş (4. Basım), Seçkin, Ankara.
- KURUDAYIOĞLU, M. (2005). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ONAN, B. (2009). “Eklemeli Dil Yapısının Türkçe Öğretiminde Oluşturduğu Bilişsel (Kognitif) Zeminler”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(11).
- ORHAN, S. (2012). Dil Politikaları ve Dil Hakları, Türkiye’de Uygulamaları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- ÖLMEZ, M. (2013). Orhon Uygur Hanlığı Dönemi Moğolistan'daki Eski Türk Yazıtları, Bilgesu Yayınları, Ankara.
- ÖZBAY, M., BAĞCI, H. ve UYAR, Y. (2008). "Türkçe Öğretmenliği Adaylarının Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi", İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(15).
- ÖZKAN, B. (2014, Bahar). "Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Fiillerin Derlem Denetimi ve Derlem Tabanlı Sözlüğü", Bilig.
- TEKİN, T. (2014). Orhon Yazıtları, TDK Yayınları, Ankara.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, A. (1994). Arkadaş Türkçe Sözlük, Arkadaş Yayınları, Ankara.
- ÜRÜN KARAHAN, Berna (2016). "Türkçe Öğretmen Adaylarının Okumaya Yönelik Tutumlarının Başarı Hedef Yönelimleri ile İlişkisinin İncelenmesi", Turkish Studies, <https://sozluk.gov.tr/>
<https://www.nisanyansozluk.com/kelime/okul>

EXTENDED SUMMARY

The culture, geography, living conditions, worldview, material and spiritual values of the society are present in the vocabulary. The words, which are the most important for human life, constitute the basic vocabulary that forms the core of the vocabulary. The determination of the basic vocabulary, especially in mother tongue and foreign language teaching, provides great convenience in the creation of texts to be used in education. In the article, the reading word was examined in terms of basic vocabulary criteria by using Peter Kühn's Der Grundwortschatz method.

1. Reflecting on First-Order Concepts: The concepts in the basic vocabulary show what is given priority by the speakers of the language they belong to. Frequently used words give information about the pursuits of that society's life. In his study on the collection of verbs belonging to the literary language of Turkey Turkish, the verb read- was determined among the first fifty verbs that are frequently used in Turkish.

2. Derivation Value of the Word: Constructive suffixes in Turkish provide new meaning. They come to the roots or stems of words and derive new words. New verbs or nouns are derived from the verb root Oku-. Verbs and nouns such as read-, schooling-, reading-, read, reading, school, reader, literacy, lecturer, illegible are derived.

3. General Understanding and Usability: The basic vocabulary includes words that are vital for every segment of society. The basic vocabulary of societies is similar to each other. Due to the generality of the words in the basic vocabulary, these words are used by every member of the society. It does not carry traces of its user in terms of not having any group, class or period.

4. Meaning Transfers and Frequency: It is used in different meanings such as deciphering letters and signs, learning, saying aloud, reading the poem aloud, deciphering the meaning of something hidden and reading and blowing.

5. Idioms: In order for a word to be counted as a basic vocabulary, it must be used among various idioms and as a basis for these idioms. There are also idioms used in the expression of more negative situations such as not even his name is read, his name is not read, trouble, to have mercy on his father, to curse his father, to recite ghazals from the outside, to read katakulli, to read a joke, to challenge, to read (someone's) tag, to read yave. Apart from these, expressions of violence and negative states can be seen in idioms such as "call to one's soul, to call to prayer for one's soul, to read its wheel, to trouble, to recite Fatiha (to something), not to be read an edict from dust and smoke".

The word reading, reflecting the first degree important concepts, has settled in life with its wide usage area in Turkish. Trying to use the word reading in texts that contain more positive messages to improve reading habits and skills. In order to include the word reading in the use of the common language with positive connotations, the names of reading and new types of reading in the new world should be determined clearly. There is a need for research to determine how ready students are for technology-based readings, which have been put into practice in many developed countries, and to determine what we need. In order for the concept of reading to preserve its place in our culture, we should not be left behind with the changing reading tendencies and we should put new reading techniques into practice in our classrooms.